

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1958-1959.

SÉANCE DU 27 MAI 1959.

Projet de loi portant approbation de la Convention sur l'établissement d'un contrôle de sécurité dans le domaine de l'énergie nucléaire, de l'annexe et du protocole relatif au tribunal créé par cette convention, signés à Paris le 20 décembre 1957.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES ETRANGERES (1)
PAR M. MOREAU DE MELEN.

MESDAMES, MESSIEURS,

Objet de la Convention.

Le Conseil de l'O.E.C.E. désireux que les matières traitées par les entreprises communes semblables à la société Eurochemic, ne puissent servir à des fins militaires, a décidé d'établir un contrôle de sécurité dans le domaine de l'énergie nucléaire.

C'est l'objet de la convention soumise à votre approbation.

Il n'était pas possible que l'aide, que certains pays apportaient à l'institution en vue d'applications pacifiques, puisse être détournée de sa destination.

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Struye, président; Crommen, comte d'Aspremont Lynden, Derbaix, De Winter, Gilon, Leynen, baron Nothomb, Orban, et Moreau de Meulen, rapporteur.

R. A 5677

Voir :

Documents de la Chambre des Représentants :

140 (Session de 1958-1959) :

- 1 : Projet de loi;
- 2 : Rapport.

Annales de la Chambre des Représentants :
18 et 19 mars 1959.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1958-1959.

VERGADERING VAN 27 MEI 1959.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de instelling van een veiligheidscontrole op het gebied van de kernenergie, van de bijlage en van het protocol betreffende het tribunaal ingesteld bij dit verdrag, ondertekend op 20 december 1957 te Parijs.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE ZAKEN (1)
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER MOREAU DE MELEN.

DAMES EN HEREN,

Doelstelling van het Verdrag.

De Raad van de O.E.E.S., waarbij het verlangen voorzat dat de materialen die de gemeenschappelijke ondernemingen zoals de Eurochemic-maatschappij behandelen, geen militaire doeleinden zouden bevorderen, heeft besloten op het gebied van de kernenergie een veiligheidscontrole in te stellen.

Dit is het oogmerk van het Verdrag dat U tot goedkeuring is voorgelegd.

Men kon niet aannemen dat de hulp die sommige landen aan de instelling verstrekten met het oog op het vreedzame gebruik van de kernenergie, voor andere doeleinden zou worden aangewend.

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De hh. Struye, voorzitter; Crommen, graaf d'Aspremont Lynden, Derbaix, De Winter, Gilon, Leynen, baron Nothomb, Orban, en Moreau de Meulen, verslaggever.

R. A 5677

Zie :

Gedr. St. van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :

140 (Zitting 1958-1959) :

- 1 : Ontwerp van wet;
- 2 : Verslag.

Handelingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :
18 en 19 maart 1959.

Etendue du contrôle.

Ce contrôle, en vertu de l'article premier, s'appliquera :

a) au fonctionnement des entreprises créées d'initiative ou avec l'Aide de l'Agence européenne pour l'Energie nucléaire.

b) aux matières, équipements ou services fournis par elle ou sous sa surveillance. L'annexe précise le sens à attribuer au mot : « services ».

Le contrôle de ces matières implique celui des installations qui les utilisent ou qui utilisent des produits obtenus à partir de ces matières (art. 2). C'est dans ce sens qu'on peut parler de l'existence d'un certain droit de suite.

Mais le contrôle ne va pas plus loin. Il est limité aux matières que l'Agence a fournies ou aidé à obtenir.

Il consiste dans les droits suivants (art. 3) :

- a) examiner les plans;
- b) approuver les procédés;
- c) exiger la tenue et la présentation de relevés d'opérations;
- d) demander et recevoir des rapports sur l'avancement des travaux.

Organes.

Le contrôle sera exercé (art. 7) par le comité de Direction et un Bureau de contrôle, composé d'un représentant de chaque Gouvernement partie à la Convention, assisté notamment par un corps d'inspecteurs internationaux désignés par l'Agence (art. 5, a et 9, b) après consultations du Gouvernement intéressé.

Ces inspecteurs auront « à tout moment accès à tout lieu et à toute personne » qui, à raison de sa profession, s'occupe de produits, équipements ou installations soumis au contrôle et devront s'assurer du respect des obligations résultant de la convention.

Constitutionnalité.

Ces mesures de contrôle à mener par des étrangers au domicile de belges éventuellement, et en dehors des formes prescrites par le code d'instruction criminelle, ne pourraient être valablement accomplies qu'en vertu d'une loi (art. 10 de la Constitution).

Mais si le traité reçoit l'approbation législative, il sera, comme l'a défini le premier avocat général Hayoit de Termicourt dans ses conclusions avant l'arrêt de Cassation du 27 novembre 1950 (Pas. 1951.I.180) un acte équipollent à la loi. Et, en l'occurrence, l'approbation doit permettre de faire

Omvang van de controle.

Krachtens artikel 1 zal controle worden uitgeoefend :

a) op de functionering van de ondernemingen opgericht op initiatief of met de hulp van het Europese Agentschap voor Kernenergie;

b) op de materialen, uitrusting en diensten die het ter beschikking stelt of onder zijn toezicht heeft. De bijlage bepaalt nader wat onder « diensten » moet worden verstaan.

De controle op deze materialen onderstelt dat ook controle wordt uitgeoefend op de installaties die ze gebruiken of die stoffen gebruiken welke uit deze materialen zijn verkregen (art. 2). In deze zin kan men spreken van een zeker volgrecht.

De controle gaat niet verder. Zij is beperkt tot de materialen die het Agentschap ter beschikking heeft gesteld of heeft helpen bezorgen.

Het Agentschap heeft ten deze de volgende rechten (art. 3) :

- a) het onderzoeken van de ontwerpen;
- b) het goedkeuren van de middelen;
- c) te eisen dat werkstaten worden bijgehouden en overgelegd;
- d) het verzoeken om en het in ontvangst nemen van rapporten ten aanzien van de gemaakte vorderingen.

Organen.

De controle zal worden uitgeoefend (art. 7) door de Bestuurscommissie en een Controlebureau, dat bestaat uit één vertegenwoordiger van elke regering die partij is bij het Verdrag, onder meer bijgestaan door een staf van internationale inspecteurs, aangewezen door het Agentschap (art. 5, a), en 9, b), na overleg met de betrokken regering.

Deze inspecteurs zullen « te allen tijde toegang hebben tot alle plaatsen en tot elke persoon » die zich uit hoofde van zijn beroep met aan controle onderworpen materialen, uitrustingen of installaties bezighoudt. Zij zullen zich ervan vergewissen of de verplichtingen welke voortvloeien uit het Verdrag, worden nageleefd.

Grondwettigheid.

Deze controle die eventueel door buitenlanders in de woning van Belgen zal worden uitgeoefend, buiten de door het Wetboek van Strafvordering voorgeschreven vormen, kan slechts rechtsgeldig geschieden krachtens een wet (art. 10 van de Grondwet).

Indien het Verdrag echter door de Wetgevende Macht wordt bekrachtigd, zal het, zoals eerste-advocaat-generaal Hayoit de Termicourt in zijn conclusies voor het cassatiearrest van 27 november 1950 (Pas. 1951. I. 180) omschrijft, een akte zijn die de waarde heeft van een wet. En het oog-

sortir au traité les effets en vue desquels il a été conclu.

Le contrôle pourra donc être exercé en Belgique de la façon que prévoit la convention.

Remarquons d'ailleurs que ce contrôle n'est pas plus étendu que celui qui existe en Belgique en matière industrielle.

En outre n'oublions pas que le droit de disposer des matières fournies par l'Agence ou obtenues grâce à elle, n'aura été accordé en fait que sous la condition d'en faire un usage pacifique. Le droit concédé est donc limité et s'assortit naturellement d'un contrôle.

Cet argument fonde aussi, à notre avis, l'espèce de droit de suite dont nous avons parlé plus haut.

Enfin un recours est prévu, comme nous le verrons dans un instant.

Sanctions.

En cas d'inobservation, l'Agence pourra demander que soient prises les dispositions nécessaires pour y remédier. Si elle n'obtient pas satisfaction, l'Agence pourra prescrire les mesures suivantes :

- a) l'interruption ou la cessation des livraisons ou des services;
- b) la restitution des matières et des équipements fournis par elle ou sous sa surveillance (art. 5, b).

Recours.

L'exercice des droits de contrôle de l'Agence et l'application des sanctions peuvent faire l'objet d'un recours de tout Gouvernement partie ou de toute entreprise intéressée auprès d'un tribunal créé par l'article 12 de la Convention et dont l'organisation et la procédure font l'objet d'un protocole annexé.

Les sept juges indépendants qui le forment sont désignés pour 5 ans par le Conseil de l'O.E.C.E. S'ils ne comptent pas de membre de même nationalité que la partie au litige, le Gouvernement en cause peut désigner une personne de son choix, pour siéger en qualité de juge supplémentaire et connaître de ce litige (art. 12, a) et b).

Comme il s'agit d'un simple juridiction administrative et non d'un tribunal extraordinaire, à compétence politique, dont l'interdiction s'imposerait même au législateur, la Constitution (art. 94). n'empêche pas qu'il soit établi en vertu d'une loi ou d'un traité approuvé.

Au surplus, le tribunal constitue précisément une garantie contre les abus de contrôle des organes qui exercent celui-ci.

merk van de goedkeuring is het mogelijk maken dat het Verdrag de uitwerking heeft waarvoor het werd afgesloten.

De controle zal dus in België uitgeoefend kunnen worden zoals in het Verdrag is bepaald.

Op te merken valt trouwens dat deze controle niet verder reikt dan die welke in België bestaat op industrieel gebied.

Men vergeete bovendien niet dat het recht om te beschikken over de materialen die het Agentschap ter beschikking heeft gesteld of door haar werden verkregen, feitelijk maar wordt verleend op voorwaarde dat daarvan een vreedzaam gebruik wordt gemaakt. Het verleende recht is dus beperkt en gaat natuurlijkerwijze gepaard met controle.

Deze overweging rechtvaardigt onzes inziens eveneens het soort volgrecht waarvan hiervoren sprake was.

Tenslotte is voorzien in een beroep, dat hierna zal worden behandeld.

Strafmaatregelen.

Worden de verplichtingen niet in acht genomen, dan kan het Agentschap verzoeken dat de maatregelen worden getroffen die nodig zijn ter correctie van de situatie. Krijgt het geen voldoening, dan kan het de volgende maatregelen voorschrijven :

- a) de opschorting of beëindiging van leveranties of diensten;
- b) de teruggave van materialen en uitrustingen geleverd door of onder toezicht van het Agentschap (art. 5, b).

Beroep.

Tegen de uitoefening van de controlerechten van het Agentschap en de toepassing van strafmaatregelen kan iedere regering die partij is bij het Verdrag of ieder betrokken onderneming in beroep gaan bij een krachtens artikel 12 van het Verdrag opgericht tribunaal, waarvan de inrichting en de procedure in een bijgevoegd protocol zijn geregeld.

De zeven onafhankelijke rechters waaruit het tribunaal bestaat, worden voor vijf jaar benoemd door de Raad van de O.E.E.S. Indien in het tribunaal geen lid zitting heeft van de nationaliteit van de partij bij een voorgelegd geval, kan de betrokken regering iemand aanwijzen om als toegevoegd rechter zitting te hebben en van het geschil kennis te nemen (art. 12, a en b).

Aangezien het hier een eenvoudig administratief rechtcollege betreft en geen buitengewone rechtbank met politieke bevoegdheid, waarvan de oprichting zelfs aan de wetgever is verboden, verhindert de Grondwet (art. 94) niet dat dit college krachtens een wet of een goedgekeurd verdrag wordt ingesteld.

Bovendien is dit tribunaal ook een waarborg tegen de misbruiken van de organen die controle uitoefenen.

Relations avec les autres organismes.

Il existe des traités semblables applicables à d'autres domaines internationaux :

celui de l'Agence Internationale de l'Energie atomique, et le traité de l'Euratom.

Malgré ceux-ci, l'O.E.C.E. a considéré que la poursuite de ses objectifs économiques rendait nécessaire l'adoption d'un instrument de contrôle particulier.

Rappelons d'ailleurs que l'Euratom n'interdit pas les applications militaires. Son contrôle n'a donc pour but que de s'assurer que les minerais ne sont pas détournés des usages auxquels leurs utilisateurs ont déclaré les destiner et que sont respectées les dispositions relatives à l'approvisionnement.

Cependant la Convention prévoit (art. 16) qu'un accord sera conclu entre l'O.E.C.E. et l'Euratom pour fixer les conditions auxquelles le contrôle établi par notre convention sera exercé sur les territoires des Six par les organes compétents de l'Euratom et sur délégation de l'Agence.

En somme, cela aura pour résultat que les agents de contrôle de l'Euratom veilleront à ce que les fournitures en provenance de l'O.E.C.E. ou obtenues avec son aide ne soient pas utilisées à des fins militaires.

De même un accord pourra être conclu entre l'O.E.C.E. et l'Agence internationale de l'Energie Atomique, pour définir la coopération à établir entre les deux institutions.

Votes.

La Commission a adopté à l'unanimité le projet de loi approuvant la convention, l'Annexe et le Protocole relatif au tribunal.

Elle a de même approuvé le rapport.

Le Rapporteur,
H. MOREAU DE MELEN.

Betrekkingen met de andere instellingen.

Er bestaan soortgelijke Verdragen toepasselijk op andere internationale gebieden, te weten :

het verdrag betreffende de Internationale Organisatie voor Atoomenergie en het Verdrag tot oprichting van Euratom.

Niettemin was de O.E.E.S. van oordeel dat ter bereiking van haar economische doelstellingen een bijzonder controleapparaat moest worden ingesteld.

Men vergete trouwens niet dat het Euratom-verdrag de militaire toepassingen niet verbiedt. De controle die in dit verband wordt uitgeoefend, heeft dus slechts tot doel zich ervan te vergewissen of de ertsen niet voor andere doeleinden worden aangewend dan waarvoor de gebruikers verklaard hebben ze te bestemmen, en of de bepalingen met betrekking tot de voorziening worden nageleefd.

Het Verdrag bepaalt evenwel (art. 16) dat tussen de O.E.E.S. en Euratom een overeenkomst zal worden gesloten waarin de regelingen worden omschreven volgens welke de bij dit Verdrag ingestelde controle binnen het gebied van de Zes zal worden uitgeoefend door de bevoegde lichamen van Euratom, daartoe gemachtigd door het Agentschap.

Dit zal uiteindelijk tot gevolg hebben dat de controleambtenaren van Euratom er zullen voor waken dat de leveranties herkomstig van de O.E.E.S. of met haar hulp verkregen, niet voor militaire doeleinden zullen worden aangewend.

Er zal eveneens een overeenkomst gesloten kunnen worden tussen de O.E.E.S. en de Internationale Organisatie voor Atoomenergie, teneinde de tussen deze twee instellingen in het leven te roepen samenwerking te omschrijven.

Stemmingen.

De Commissie heeft het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag, van de Bijlage en van het Protocol betreffende het Tribunaal eenparig aangenomen.

Dit verslag is eveneens met algemene stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
H. MOREAU DE MELEN.